

154 Sabbatici exordium intercessit. quod Nova Chronologia definit. Neque verò aliud indicant ea Josephi verba, quæ ex lib. xv. cap. i. retulimus. Non enim longo intervallo post expugnatam urbem calamitates illæ contigerunt; sed eodem anno; quo videlicet ager incultus erat, neque sementem fecerant. Anno, inquam, Periodi Julianæ 4677. cum Junio mense capta esset urbs, quod reliquum fuit ejus anni, & bona sequentis parte, penuria laboratum est, donec messis nova succederet. Quod autem Josephus ἐπισημασέναι τὴν πόλιν τῆς Ἱεροσολυμιτῶν πάλιν, ὑπερβόησαν ἐν τῷ ἄμυ Μάκκω δ' ἔστησαν, ἢ Κανθίε Γάδω, ἢ τῆς ἐπὶ Ὀλυμπίου, τῆς ὕμνῳ, τῆς ἰοετῆς ἢ ἡσθίας. Ea calamitas Hierosolymitane urbi contigit Coss. M. Agrippa, & Caninio Gallo Olympiade CLXXXV. mense tertio, in festo jejuni. Mensis hic tertius de obsidionis tempore nullo modo potest accipi. Subjicit deinde, velut fato quodam eodem die ac mense ante xxvii. annos à Pompeio fuisse captam. Et sanè cap. viii. ejusdem libri ita loquitur: ἢ ἢ ἀλλοίως ἢ πάλαι πάλιν τῆς πόλεως ἢ ἡσθίας ἢ ἡμέρας, &c. Caput urbe circa tertium mensem, die jejuni. Quæ loquendi ratio mensem anni tertium, non obsidionis utique designat.

CAPUT LXIX.

De cyclo lunari Romano.

EUSEBIUS in Chronico, ad annum Olympiadis centesimæ octogesima sextæ tertium, Herodis decimum, hæc adscripsit. Luna secundum Romanos cursum invenitur. Quæ quidem verba Pontacus in iv. Manuscriptis non exstare testatur. Scaliger porro perpetuam Eusebium inculcat, quasi ad annum tertium Olympiadis CLXXXVII. ista posuerit. Nam ad tertium Olympiadis CLXXXVI. in editione ipsius, & Pontaci, apposita leguntur ad annum Abraami MDCCLXXXIII. qui inquit anno Periodi Julianæ 4679. Ita Kalendæ Januariæ post Autumnum, à quo Eusebii annus incipit, incurrit in annum Periodi Julianæ 4680. Julianum duodecimum. Idem Scaliger Eusebianam illam notationem ita declarat. Anno Juliano duodecimo scribit Periodi Calippicæ quartæ sexagesimum octavum annum incidisse, Alexandræ verò quartæ quinquagesimum, quibus Neomenia lunaris in Kalendas Januariæ incurrit. Ideo refert Eusebius Romanorum cursum lunarem ab epocha illa cœpisse.

Hæc Scaligeri conjectura tritum illud in ejus doctrina sumit; Calippicam Periodum à Romanis, ut & populis fermè omnibus, agnitam, & adscitam fuisse, quod in lib. i. & 11. hujus Operis sæpè redarguimus. Nam si Romani lunarem cyclum ab anno illo cœperit, accuratior utique motus sideris illius observarent; non Calippicos; secundum quos uno jam die in anteriora Neomenia progressionem fecerant. Anno Periodi Julianæ 4679. inquit annus Judaici computi 3727. cuius Tifri caractere 6, 3, 852. feria vi. Septembris iv. cyclo Lunæ v. Solis 111. littera D. Ad hæc caractere iv. mensium, confiet caractere Seebath, 5, 5, 784. feria v. Decembris ultimo, id est hora undecima ferè post meridiem diei xxx. Quare Novilunium nequaquam in Kalendas Januariæ competebat, sed in pridie ejus diei. Quæ cum ita sint; suspicor Eusebianam illam periocham, vel suppositivam esse; & ab alio, quam Eusebio, notatam; vel si est germana, nihil aliud velle, nisi circa hoc tem-

Fautus Epist. 11. T. 3. Bibliothecæ Patrum agens de cœcclxxvii. enim utraque æra exprimitur, nempe, 786. Ubi incertum an æra sit vernis Abrahami ait significare Jesu nomen & crucis signum, hæc noutrius, an ablativus.

pus Romanos lunarem aliquem Cyclum ad annum Julianum adscivisse; ac tunc primum utriusque sideris epilogismos certo aliquo annorum orbe, utputa Enneadecaeteride, constrictos in concordiam adduxisse. non tamen ut ab hoc anno caput illius Periodi repetendum sciverint; quod periocha non dicit sed ut lunarem illo tempore cursum investigaverint.

CAPUT LXX.

De æra Hispaniensi, ejusque origine, initio, & usurpatione.

DE vocabuli origine, causisque capiendi ab epocha illa primordii, major hæcenus fuit, quam de epocha ipsa controversia. Nam explosa Joannis Gerundensis Episcopi sententiâ, qui xxvi. ante Christianam annis æram illam inchoari credidit, fixum illud, omniumque consensu stabilitum est, octo & triginta ante Christianam, sive Dionysianam epocham annis æram Hispanicam inchoari, qui est Julianus xv. Testatur hoc veteres omnes Inscriptiones, quæ in Hispania adhuc exstant; tum Conciliorum Hispanensium, nec non Africanorum tituli; aliæque monumenta vetustatis iisce notis insignita, quæ à viris doctis jamdudum producta sunt. Inter quos eruditissimè de hoc argumento scripsit L. Andreas Refendius, Epistola ad Joannem Vafæum: in qua præcipua quæque de æra notavit, quæ Scaliger in suam disputationem transtulit. & is tamen in fine capituli se protulisse dicit, quæ à nemine antea producta. Atqui nihil ferè scitu dignum attulit, quod non ab Refendio, & ab aliis Hispanicarum maxime rerum Scriptoribus observatum jam antè fuerit.

Primum illud est de æra nomine; quod à Sepulveda Cordubensi perpetram explicatum idem ille Refendius refellit. ipse autem æram nihil esse docet aliud, nisi notam numeri, vel supputationem: quod & Nonii Marcelli auctoritate, ac Lucilii apud eundem adstruit; & * Fausti Regiensis lib. de Spiritu sancto. Quæ omnia Scaliger exscripsit. Alterum est, de causa epochæ illius; quid nimirum Hispanos adduxerit, ut ab anno Juliano viii. ante Christi primum tricesimo octavo æram suam auspicerent. Scaliger existimat ideo ab hoc anno putare cœpisse, quod superiore anno magna clade à Domitio Calvino sint affecti Cæretani Hispaniæ populi, ut auctor est Dio lib. xviii. qui id Coss. L. Martio Censorino, & C. Sabino contigisse refert. Sed hæc Calvini victoria non satis idonea ratio videtur, propter quam Hispania omnis temporum suorum titulum inde repeteret. Cæretani Vafconia populi sunt in extremis Hispaniæ finibus, ad Pyrenæos. Ab his ergo devictis, Hispanos omnes annorum suorum epocham auspiciari minime probabile est. Hoc cum Scaliger, ut videtur, ipse sensisset, pro Cæretanis apud Dionem Oretanos, vel Carpetanos scribendum putavit: ut in Hispaniæ gremium, & interiores populos Calvini victoriam transferret, quo Hispani ipsi notior, & ad memoriam, ac novæ temporum epochæ institutionem esset insignior. Sed depravare est hoc Dionis historiam, ac non curva, quod aiunt, sed recta corrigere.

Vetustiores Hispaniæ Scriptores æram ab ære nuncupatam arbitrati sunt; quod Augustus descripto terrarum orbe, æs Reip. pendere cœgerit. In hac referenda ratione si quis hodie tempus terat; nihil nisi turbidum eruditio lectori debeat. Et tamen præ altera, quam ex Hincmaro profert Garcias Loisa, tolerabilis est: quem miror fragmentum illud Hincmari esse credidisse. Nam Hermanni Chronicon citat, idque ad annum usque millesimum quinquagesimum quarum perducunt asserit; cum tanto antè vixerit Hincmarus. Deinde quid absurdius, quam quod Heram (Ita enim pro æra scribendum admonet) ab Hera, id est nomine Junonis, sive æris derivat? Ecce alius vir p

& eruditus ab ære collatio vocis originem repetit, quod Hispania in triumphum Domitii Calvini dependere iusta est: quod tam copiosum fuit, ut inde publica Romæ opera instauranda curaverit. Sed ab æris contributione æram appellari Latinitas non patitur. Nihil verius est, quam æram, supputationem, & summam significare, & cum ad tempora dinumeranda transferretur, idem esse atque computum. Nam præter Faustum Regiensis, qui libro primo de Spiritu sancto, æram sive supputationem dixit; Idatius in Chronico sub finem, captos esse pisces in Minio flumine dicit Latiniæ ærarum numeris insignitos; id est cœcclxv.

L. Andreas Refendius, & Genesius Sepulveda æram ab eo anno cœpisse produnt, quo primum Hispaniam ex Triumvirali partitione Augustus obtinuit: quod post annos quatuor, quam interfecit est Cæsar actum esse scribit Refendius. Si id verum est, cœperit ante Varoniano Urbis conditæ DCXIV. Juliano vi. ante Christianam æram quadragesimo, quod est contra hypothesein. Ex omnibus causis, quæ in re tam obicura comminisci licet; nulla verisimilior videtur, quam ab eo anno Hispanicam æram inchoari; quo Julianam formam admiserant. Cur octavo ac tricesimo potissimum ante Christianam epocham id egerunt, neque scitur; neque valdè interest scire. Suspiciari possit aliquis, cum anno Juliano septimo, L. Marcio, & C. Sabino Coss. Senatûs decreto Triumvirorum acta confirmata sint, ut refert Dio lib. xviii. inter quæ partitio Romani orbis fuit, anno proxime antecedente, Juliano sexto, ab Augusto, & Antonio denuò facta; ideo à Kalendis Januariis anni Juliani octavi tam annum Julianum, quam Augusti imperii epocham inchoasse. Neque verò necesse est, ut statim ab institutione æræ titulo, ac vocabulo processerit. Id enim longo post intervallo contigit, exolefcente jam puriori Latinitate, quando ad temporum supputationem æra nomen accommodari cœperit.

Joannes Vafæus in Hispaniensi Chronico, cap. xxii. testatur se in Eusebiano Chronico Alcobaciensi, ad annum iv. Augusti adnotatum legisse: Hoc tempore, edito Augusti Cæsaris, æs in tributum, & census dari jubetur, ex quo æra collecta est. quod cur in vulgatis Chronicis Eusebio desit negare se dicit. Sed hæc lacinia ab imperita & barbara manu temerè est asuta; quæ merito nec in culis, nec in manuscriptis compareret. Scaliger vetustissimam omnium exstare mentionem ait in Conciliis Carthaginensibus; quibus æra præfixa est. Ex quo pugnat, Hispanorum, ut vulgò habetur, non fuisse propriam; sed cum Afris communem; imò verò cum Italis, & Gallis. Nam in Italia Leo æram epistolis subscripsit, & Gallicanis Conciliis eadem appositæ legitur. Poterat longè antiquius exemplum afferre. Siquidem Nicæna Synodus æra cœcclxiii. notatur. Unde Græcis etiam, & Orientalibus tribuendam esse vis Scaligerianæ argumentationis efficit. Verum ab Isidoro Mercatore, vel alio collectore, & quidem Hispano, popularem gentis suæ computum tum Nicæno, & Carthaginensibus Conciliis inscriptum, tum Leonis epistolæ tricesimæ subscriptum, facile est conjicere. Nullam enim aliam ferè veteres illi, quam Consulatum notam apponere solebant. Tanti sunt singularia illa, quæ de æra Hispanica primus observavit Scaliger, ut ea gloriatus sit à nemine antea fuisse producta.

Qui æræ mentionem in illa notatione fecerit, vetustior Idatio legi neminem. Hic in Chronico scribit Honorio viii. & Theodosio Arcadii F. Coss. æræ cœcclxvii. Alanos, Vandalos, & Suevos Hispanias ingressos esse, iv. Kal. Octob. feria 111. Deductis, ex methodo, xxxviii. superest annus Christi cœcclx. quo se Barbari in Hispaniam infuderunt, cyclo Solis xxvi. littera C. adeoque 111. Kal. Octob. feria tertia. At Scaliger in Ifag. Can. lib. 11. malè id anno Christi notat cœcclviii.

Rursum Idatius scribit æra quingentesima, vi. Non. Mart. in Gallicia lunam cruentatam esse visam. Era, inquit, D. vi. Non. Mart. pullorum canu ab occasu Solis Luna in sanguinem plena convertitur. Idem dies sexta feria fuit. Hoc duplici caractere designatur annus Christi cœcclxii. cyclo Lunæ vii. Solis xxviii. littera G. Unde Martii 11. feria vi. Quo die Luna defecit. Ex Tabulis Parisinis Plenilunium verum Compostellæ in Gallicia Martii 11. hora 9, 15'. à media nocte.

Part II

Initium eclipsis hora 1, 11'. ante mediam noctem. Finis hora 1, 39'. post mediam noctem. Duravit horas 2, 48'. digitorumque fuit paulò plus novem. Addit Idatius hunc annum currentem fuisse Leonis Imperatoris quintum. Quæ omnia eundem in annum Christi cœcclxii. competunt. Nam deductis octo & triginta annis de quingentis, restant cœcclxii. Sic indubitata est epocha Hispaniensis æræ. quæ xxxviii. annis vulgarem Christi æram antecessit.

Testatur idipsum disertè S. Julianus Archiepiscopus Toletanus in calce lib. 11. contra Judæos, ubi tempus, quo opus illud scribebat, ita circumscribit. Era enim inventa est ante triginta & octo annos quam Christus nasceretur. Nunc autem acclamatur Era esse 724. De tractis igitur triginta & octo annis, ex quo era inventa est, usque ad natiuitatem Christi, residui sunt 686. anni. Quæ cum ita sint; mirum valdè est, eruditum Chronologum Novæ veræque Chronologiæ cap. cvii. per suasile sibi, Hispanicam æram xi. annis communem Christi epocham præcedere. Quæ opinio cum per se tot veterum, & omni exceptione majorum auctoritate damnetur: tum levisisimè argumentis immititur. Primum illud est, cujus supra memini, quod Joannes Vafæus in Alcobaciensi Eusebio codice testatur ad annum Augusti iv. adscriptum æræ primordium fuisse. Annus autem quartus Augusti quadragesimus est ante Christum. Sed appendix ista ab homine imperito, uti diximus, asluta est. Et, ut germana sit, nullo modo novam illam sententiam subleuat. Dicit enim anno demum Augusti quarto edictum de ære in tributum exigendo profectum esse: à quo æra deducta sit. Est autem contentaneum, uno alteroque post editum decretum anno, Hispanicam æram, & computum inchoasse. Annus Augusti quartus in Eusebiano Chronico inquit ab Abraami MDCCLXXXVII. Is ex methodo lib. ix. cap. 1. declarata, cœperit anno Periodi Julianæ 4673. ac majori ex parte in 4674. incidit, qui est Julianus vi. Ita biennio postea æra in Hispania putari cœperit ex mente Scriptoris illius.

Alterum argumentum ex Isidoro in Chronico sumitur. è quo sex, septemve loca profert: in quibus æram Hispanicam ita cum rebus gestis certorum annorum comparat: ut ex eo concludi possit, annis quadraginta Christi æram præcedere. Atqui in eodem Isidori Chronico totidem ferè alia loca sunt, in quibus rectè, & ex communi sententia æra triginta & octo non amplius annis epochæ Christi prior est. Velut cum æra cœcclxix. cum anno Theodosii Magni tertio confertur, qui est annus Christi cœcclxxi. Item cum anno xiv. Arcadii & Honorii, id est anno Christi cœcclviii. comparatur æra cœcclxi. Rursum ad annum Christi cœcclxxxiv. sive Zenonis xi. applicatur æra dxxii. Tum annus Christi dvi. hoc est Anastasi xvii. conjicitur in æram dxxv. Æra quoque dliv. anno Christi dxxvi. tribuitur. Postremo æra dlxxv. applicatur ad annum Justinii ix. qui est Christi dxxvii.

Est & ubi quadriennio Isidorus aberrat. Ut cum Isidori æram dlxxx. refert ad annum Justiniani xii. qui est annus Christi dxxxviii. Sic æram dlxxxiv. componit cum anno Justiniani xvi. id est cum anno Christi dxxlii. Quatuor annis æræ initium anticipat. Aliàs triennio. Velut cum æram dcviii. accommodat ad annum Justinii 11. qui est Christi dlxxvii. In uno denique loco non περὶ χρονολογίας peccat; sed μεταχρονολογίας annorum novem. Siquidem annus Justiniani xxxviii. æræ imputatur dxciii. At annus ille Justiniani cadit in annum Christi dlxxiv. Ita novem & viginti dumtaxat annis æra Hispanica anterior erit epocha Dionysiana. Quis ex eo non intelligit, quam inani firmamento nova illa Chronologia fulciatur? Nam vel errore Librariorum numerales notæ, & ut Idatius loquitur, æræ commutate sunt. vel alios auctores in annis Imperatorum Romanorum, verumque gestarum statuendis adhibuit Isidorus: qui, ut fit, uno alteroque anno posterius ista, quam vulgaris est opinio, referrent. Sic annum, quo ab Alarico Roma capta est, Isidorus æræ imputat cœcclxvi. Arcadii & Honorii xv. Convenit igitur anno Christi cœcclx. quem & firmare videtur Idatius; uti suo loco dicitur: quo ex auctore & hæc, & alia multa descripsit Isidorus. At ex communi, veriorique sententia, capta est Urbs anno Christi cœcclx. æræ cœcclxxviii.

V 2

Quocirca

HEMET

illis etiam habitam esse, quorum popularis annus minime Solaris erat. De qua re necessario videnda sunt, quae lib. i. cap. vii. disseruimus; cum penes Athenienses offendimus praeter popularem, & lunarem annum, alterum fuisse reconditum, & Solarem, eundemque Juliano supparem, quem ab Aegyptiis acceperant. Quamobrem Solarem annum putabant diebus constare cccxv. horis sex: adeoque quarto anno vertente unum redundare diem. Vagi ac popularis anni circuitus ad Caniculæ fidus, quam Sothin appellabant, tamquam cardinem referebant Aegyptii; ut Horus Apollo, & Porphyrius in Antro docent. Quantum igitur à metis iis vertente quadriennio suo Sol abesset, facile colligebant; & ex τριμνη ἀγριαί, καυρήν, ac vicissim hanc ex illa computabant. Secundo de die, quo Alexandria in potestatem venit Augusti; hoc est, quando mortua Cleopatra penitus illam est adeptus, cum infinita sit apud Dionem mentio, conjectari licet, quartam fuisse τριμνησίαν, sive penultimam

anni veteris. Ea tum Augusti xxix. sed in anno castigato, congruebat. Thoth enim in Augusti xxxi. die versabatur; qui ut ad xxix. perveniret, quinque anni vertentes expectandi fuerunt. Mos autem hic apud Aegyptios erat, ut illustrium quarumque rerum, aut regum epochas ab anni sui Neomenia putarent; tametsi pluribus antè diebus, aut etiam mensibus res ipsæ, vel regum initia contigissent. Quod ex Alexandri, & Philippi Thoth, aliorumque regum, & Imperatorum evidens est: quorum omnium exordia Thoth vocare consueverunt. Cum ergo Senatus decreto jussi essent Aegyptii Julianam amplecti formam, ejusque caput illo die statuere, quo Alexandria positus erat Augustus; ne aut diem unum detrabere cogerentur: aut aliunde, quam à suo Thoth civilium deinceps annum inchoarent: rem in quinquentium distulerunt. quòd eo tempore Thoth in eam stationem succederet, quam epagomenon quarta dies occupasset.

DIONYSII
PETAVII
E SOCIETATE JESU,
DE
DOCTRINA
TEMPORUM
LIBER UNDECIMUS.

ΠΡΟΟΙΜΙΑ.

ILLUSTRIORES quoque temporum titulos ab conditi orbis initio ad Christi ferè tempora duobus libris comprehendimus. De ipsius Christi natali reliquum erat, ut dicendum videretur. sed nos Scaligeri vestigia persequi maluimus; ac separato postremoque libro cum illam Christi Domini nativitate epocham; tum huic affinem Passionis ejusdem; ac nonnullas alias complecti: velut annorum lxx. quorum meminit Hieremias: totidem annalium hebdomadarum, quae à Daniele praefiguntur: ac si quae sunt aliae, quarum est cum istis conjuncta, & implicata disputatio. His itaque tantisper dilatis, reliquas post Augusti victoriam, ac deinceps consecutas ordine peragrabimus. In his insignis est, & ad illam de natali Christi Domini disputandam quaestionem necessaria profors, ac velut προοίμιον quaedam, Herodiana mortis epocha; à qua libri hujus capiemus exordium. Cum autem multa sint in ea traçanda contra veritatem historiae à Scaligero commissa; ut ea facilius postea refutentur, libet ex Josepho, aliisque quibus licebit historicis verum obitus illius tempus adtribuere.

CAPUT I.

De Herodis obitu ex Josepho praesertim, & Dionem de quo regni illius annis.

HERODIS imperium, & res ab eo gestas primus, & antiquissimus omnium, qui quidem existant, Josephus in historiam retulit: reliqui, qui eadem commentati postea sunt, ex ejus fontibus rivulos suos duxerunt. & tamen incredibile est quantum ab auctore ipso, magistroque suo dissentiant: ex quo intolerabiles quidam in historiam errores, perturbationesque sunt infusa. Horum omnium παρασηματόν, & παρασηματόν, atque illius historice calamitatis si quis fundum esse dicat Eusebium, is à veritate, me quidem judice, non abhorreat. Etenim tam ille in Herodis temporibus digerendis hallucinatus est; ut reliquis, qui eum universi ferè secuti sunt, largissime peccandi fegetem

Pars II.

occasionemque praebuerit. Quamobrem ut & Eusebii, veterumque, qui illius vestigia prefferunt, errata corrigantur; & certa sinceraque ratio temporis illius expendatur; in id incumbendum nobis est, ut quae apud Josephum de Herodis annis per varios Historiae libros dissipata leguntur, compendio colligamus. Ac prima quidem illius exordia, & quae ad initium ejus usque pertinent, superiore libro, capite * xxvi. delibavimus. Duplicem illuc ex Josephi mente imperii Herodis epocham statuimus: alteram in anno Juliano vi. alteram in nono: illam, cum primum rex à Senatu factus est; istam cum expugnatis Hierosolymis, & Hasmoneorum postremo Antigono sublato, solus, ac sine amulo regnare cepit. Nam utrimque Josephus Herodis annos enumerat. Sex igitur, nisi memoria fallit, in locis Josephus Herodis annos nominatim concepit, postquam duplex illud ejus initium retulit. Primus est locus lib. xv. Αρχαιολογίας, cap. vii. ubi annus, quo ad Actium pugnatum est, septimus Herodis vocatur. Erat idem Julianus xv. proinde nono anno Juliano primus Herodis inivit, quae est ejus epocha posterior. Item cap. xii. ejusdem libri meminit Herodis anni decimi tertii, quo ingenti fame laboratum est in Judaea; in qua Herodis providentia, & magnificentia singulari existit. Inter alia verò frumentum in Aegypto mercatus dicitur; cui tum Petronius praerat. Tum per idem tempus quingentos è satellitio suo delectos auxilio Caesari misit; quos Aelius Gallus ad mare rubrum duxit. καὶ ἡ τὸ χρόνον ἐκείνον ἡ συμμαχικὴν ἐπέμψεν Καίσαρα ὁ ἀπὸ τῆς Συμακοφύλακας, δε Γαβριὸν Ἀλιὸν καὶ τὴν ἰουδαίαν Ἰουδαίαν ἕξ ἑκατὸν ἄνδρας. Per illud tempus auxilia Caesari submisit, quingentos videlicet delectos è satellitibus, quos Gallus Aelius ad Rubrum mare duxit; & ab eis plurimum est adjusus. Non dubium est quin Aelii Galli nomen depravate scriptum sit pro quo Rufinus Eleisum reddit. Legendum est autem Ἀλιὸν Ἀδρῆον. Nam Aelius Largus anno Urbis dccxxx. nempe Augusto x. C. Norbano Coss. in Arabiam felicem exercitum duxit, ut refert Dio lib. lxxxviii. Fuit is Cornelii Galli socius, & ejusdem accusator: unde ille voluntariam mortem sibi conscivit, anno Urbis dccxxviii. quo Coss. fuere Augustus viii. Statilius Taurus. Haec Dio. Quare non potest Cornelius Gallus esse, cujus meminit Josephus: sed Largus.

X

cujus